

NAAAR EEN BETERE INBURGERING

**RESULTATEN VAN EEN
ENQUÊTE ONDER DOCENTEN
EN CURSISTEN INBURGERING**

januari 2009

SP.

Sadet Karabulut, SP-Tweede Kamerlid

NAAR EEN BETERE INBURGERING

**RESULTATEN VAN EEN ENQUÊTE
ONDER DOCENTEN EN CURSISTEN
INBURGERING**

januari 2009

**Sadet Karabulut,
SP-Tweede Kamerlid**

INHOUDSOPGAVE

Inleiding en samenvatting	7
1. Inburgering onder de nieuwe wet	9
2. De cursisten	11
3. De docenten	13
4. Conclusies en aanbevelingen	17
4.1 De cursussen	17
4.2 Marktwerking	17
Bijlage 1 Enquête inburgeringscursisten	19
Bijlage 2 Enquête inburgeringsdocenten	23
Bijlage 3 Tabellen	27

INLEIDING EN SAMENVATTING

“Onderwijs hoort thuis bij de overheid. De overheid hoort te zorgen voor fatsoenlijk onderwijs en voldoende faciliteiten. Zeker als je iets verplicht stelt. Je kunt dit niet aan de markt overlaten, die wil alleen maar geld verdienen.” (een docent)

De Wet inburgering nieuwkomers is per 2007 vervangen door de Wet inburgering. Met deze nieuwe wet zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de inburgeringscursussen. Ook is er marktwerking geïntroduceerd: de gemeenten moeten, via aanbestedingen, de cursussen inkopen bij taalaanbieders. Dit kan een ROC zijn, maar ook een commerciële partij. De leidende gedachte hierachter was dat er door marktwerking meer maatwerk zou worden geleverd. Bovendien zouden ROC's geprikkeld worden om hun prijs-kwaliteitverhouding aan te scherpen.¹

Er waren al problemen met de oude wet inburgering. Maar helaas heeft de nieuwe wet meer problemen dan oplossingen gebracht. Met name in de grote steden worden docenten geconfronteerd met lege klassen. Instellingen verliezen miljoenen euro's door een stagnerende instroom. De kabinetsdoelstelling van 60.000 inburgeraars per jaar wordt bij lange na niet gehaald. Inmiddels zijn honderden docenten bij de ROC's ontslagen.

De SP wilde van de mensen die het direct aangaat, de docenten en cursisten, weten hoe zij de nieuwe Wet inburgering ervaren. Wat gaat er goed, wat gaat er slecht, wat moet er anders? Hun ervaringen zijn cruciaal om een inzicht te krijgen in de huidige problemen, en vervolgens te werken aan echte oplossingen.

Docenten en cursisten zijn daarom een (verschillende) enquête voorgelegd. Docenten konden deze via een speciale website invullen, de cursisten zijn mondeling geënuquêteerd. In totaal hebben 514 personen meegewerkt. Wij willen al deze cursisten en docenten, de taalaanbieders en de enquêteurs hartelijk danken voor hun medewerking.

Samengevat zijn de resultaten van de enquête als volgt:

- Inburgeraars geven aan dat er te weinig tijd besteed wordt aan het leren van de Nederlandse taal. Zij vinden dat er sowieso te weinig lessen worden gegeven. Een deel van de cursisten geeft aan delen van lessen te moeten missen om de kinderen naar school te brengen of op te halen.
- Onder de nieuwe wet inburgering zijn de arbeidsvoorwaarden voor docenten verslechterd. Ook blijkt dat de kwaliteit van het onderwijs nog steeds ondermaats is. Particuliere taalaanbieders scoren op kwaliteit en arbeidsvoorwaarden fors slechter dan ROC's. Acht op de tien docenten vindt dat de marktwerking de kwaliteit van het onderwijs niet ten goede is gekomen. Ze willen deze dan ook graag teruggedraaid zien. Ook willen ze meer toezicht op de kwaliteit van het onderwijs.

¹ Tweede Kamer, Kamerstuknummer 29646, nr. 6, pagina 2.

De SP doet daarom de volgende aanbevelingen:

- De marktwerking, die geleid heeft tot (meer) bureaucratie, verslechterd onderwijs en verslechterde arbeidsomstandigheden, wordt teruggedraaid.
- Er worden kwaliteitseisen opgesteld, inburgeringsonderwijs komt onder verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW en de onderwijsinspectie verzorgt het toezicht.
- Inburgeringscursussen worden in de buurt georganiseerd en er wordt kinderopvang geregeld.
- Er moet onderzoek komen naar de algehele kwaliteit van het inburgeringsonderwijs.

1. INBURGERING ONDER DE NIEUWE WET

Sinds invoering van de Wet inburgering nieuwkomers hebben ruim 161.000 nieuwkomers een cursus gevolgd. Deze schatting is gebaseerd op het aantal afgesloten inburgeringsovereenkomsten met nieuwkomers in de periode 1998-2006. In de periode 2000-2006 zijn daarnaast ruim 89.000 oudkomers gestart met een inburgeringstraject. In totaal hebben dus tot en met 2006 ongeveer 250.000 oud- en nieuwkomers een inburgeringstraject gevolgd.²

In Nederland wonen circa 250.000 vreemdelingen die onder de Wet inburgering mogelijk inburgeringsplichtig zijn.³ Ruim 500.000 Nederlanders van niet-westerse afkomst (nieuwkomers en oudkomers) beheersen de Nederlandse taal onvoldoende om te participeren.⁴ Het kabinet had de ambitie dat er in 2007 47.000 inburgeringsvoorzieningen aangeboden zouden worden en dat 7000 cursisten zouden slagen voor het examen. Uiteindelijk zijn er 8570 inburgeringsvoorzieningen aangeboden en 492 cursisten geslaagd voor het examen.⁵ Door de stagnerende instroom van inburgeraars hebben taalaanbieders in 2007 financiële verliezen geleden van naar schatting 45 miljoen euro.⁶

Een voorbeeld: Amsterdam

De nieuwe Wet inburgering heeft nogal wat bureaucratistische voeten in de aarde gehad, en is in een grote stad als Amsterdam volledig mislukt.

In de gemeente Amsterdam houden de volgende instanties zich bezig met de inburgering: 14 Taalwijzers, 6 assessmentbureau's, 37 taalaanbieders, de Dienst Werk en Inkomen (DWI) en de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO). In totaal zijn dit 59 instellingen en instanties.

In elk stadsdeel is er een Taalwijzer gevestigd die namens de stadsdelen inburgeraars werft en hen na een intakegesprek doorverwijst naar de DMO. Ook klantmanagers van het DWI kunnen uitkeringsgerechtigden doorsturen naar de DMO. De DMO voert vervolgens een screening uit en verwijst inburgeraars door naar een assessmentbureau. Het assessmentbureau geeft een plaatsingsadvies, en op basis daarvan vormt de DMO groepen inburgeraars die bij de taalaanbieders op cursus kunnen. Dan pas kan de inburgeraar aan de slag gaan met de cursus.⁷

Amsterdam had in 2006 als doelstelling geformuleerd dat in de periode 2007-2010 in totaal 60.000, jaarlijks 15.000, inburgeraars een cursus moesten volgen. Deze doelstelling wordt bij lange na niet gehaald. In 2007 zijn er 1.137 voorzieningen gerealiseerd en in de eerste helft van 2008 5.514 voorzieningen. In het afgelopen anderhalf jaar zijn er dus in totaal 6.651 inburgeraars aan de hand van een inburgeringsvoorziening met een cursus gestart.⁸

² SCP, Jaarrapport Integratie 2007, p. 56.

³ Deltaplan Inburgering, p. 3.

⁴ WWI Rijksbegroting 2009, p. 12.

⁵ WWI Rijksbegroting 2008, p. 48; WWI Rijksbegroting 2009, p. 63.

⁶ Tweede Kamer, Kamerstuknummer 31143, nr. 25, p. 3.

⁷ Rapport "Niemand aan de kant: Evaluatie inburgering Amsterdam", april 2008, p. 3.

⁸ Tweede Kamer, Kamerstuknummer 31143, nr. 25, p. 7 (tabel geregistreerde voorzieningen volgens het Informatiesysteem inburgering ISI).

RESULTATEN VAN EEN ENQUÊTE ONDER DOCENTEN EN CURSISTEN INBURGERING

Volgens een evaluatierapport zijn er knelpunten rond het assessment en de lange duur voor de plaatsing van deelnemers. Ook zijn de wachttijden langer dan beoogd, wat inburgeraars demotiveert. Verder bestaat er een spanning tussen de taalaanbieders, assessmentbureau's, Taalwijzers, DMO en stadsdelen. De verwachtingen zijn onduidelijk, de veranderingen zijn in te korte tijd ingevoerd, er zijn veel financiële risico's bij de taalaanbieders gelegd en de overlegstructuur is niet goed op gang gekomen.⁹

Uiteindelijk zijn erg weinig inburgeraars gestart met een inburgeringscursus. Dit heeft geleid tot grote financiële verliezen bij de taalaanbieders. In de gemeente Amsterdam gaat het om een totaalbedrag van naar schatting 26.2 miljoen euro.¹⁰

⁹ Rapport "Niemand aan de kant: Evaluatie inburgering Amsterdam", april 2008, p. 4.

¹⁰ Tweede Kamer, Kamerstuknummer 31143, nr. 25, p. 5.

2. DE CURSISTEN

De inburgeringscursussen zijn er voor de cursisten. Zij moeten de Nederlandse taal machtig worden, en na een cursus betere mogelijkheden hebben om een toekomst in Nederland op te bouwen.

Om na te gaan hoe deze cursisten de inburgeringscursussen ervaren heeft de SP 299 cursisten geïnterviewd. Deze zijn net zoals de meeste inburgeraars woonachtig in de vier grote steden. Vier van de vijf cursisten volgen hun cursus op een ROC, de rest bij een particuliere taalaanbieder. De enquête is te vinden in de bijlage.

De algehele conclusie is dat de inburgeraars vooral meer, beter en passender onderwijs willen. Dat er volgens cursisten te weinig tijd aan de Nederlandse taal wordt besteed en er te weinig lessen zijn, zijn belangrijke signalen. De motivatie is er, nu de mogelijkheden nog. Daarbij horen flexibelere lestijden, zodat cursisten hun werk, gezin en de cursus goed kunnen combineren.

Te weinig aandacht voor het leren van de taal

Vrijwel alle cursisten vinden het belangrijk om de Nederlandse taal te leren. Tegelijkertijd vindt een op de drie cursisten dat er binnen de cursus te weinig aandacht wordt besteed aan het goed leren van de taal. Zij vinden dat hier te weinig tijd voor wordt vrijgemaakt en dat er vooral onvoldoende aandacht is voor grammatica.

Tabel 1. Waarom vindt u het belangrijk om de Nederlandse taal te leren?		
Om met anderen te kunnen praten	246	82%
Om te kunnen werken	214	72%
Om mijn kinderen te kunnen helpen	141	47%
Om een opleiding te kunnen volgen	115	38%
Om maatschappelijk actief te kunnen zijn	80	27%
Omdat het verplicht is	53	18%
Anders*	41	14%

* Bij "Anders" is er vrijwel altijd "Omdat ik hier woon" ingevuld.

Inburgeringslessen op verkeerde moment van de dag

Uit de enquête blijkt dat de cursussen volgens de cursisten niet aansluiten bij de schooltijden van kinderen. Dit leidt tot verzuim van onderwijs. 65 procent van de cursisten met jonge kinderen mist delen van de lessen om de kinderen naar school te brengen of op te halen. 27 procent mist om deze reden regelmatig lessen.

Te weinig lessen

Als antwoord op de vraag wat er niet goed gaat bij de cursussen vinden twee op de vijf cursisten dat er onvoldoende lessen zijn. Een derde vindt dat er onvoldoende aandacht is voor het goed leren van de Nederlandse taal. Bijna een derde van de respondenten vindt kinderopvang een probleem. Bij een vijfde van de respondenten vormt de combinatie van werk en cursus een probleem. Een voorbeeld hiervan is een cursist die na een lange en zware werkdag geen tijd heeft om langs huis te gaan om te eten en douchen maar direct door moet naar school. (zie tabel 2, bijlage 3, p. 27)

Cursisten maken geen bewuste keuze voor een taalaanbieder

81 procent van de cursisten heeft vooraf geen taalaanbieders met elkaar vergeleken. Zij zijn in de meeste gevallen door een gemeentelijke instantie verwezen naar een taalaanbieder. De zogeheten 'eigen verantwoordelijkheid' die de nieuwe wet van de cursist verlangt lijkt dus niet te werken. Wellicht ook niet raar, omdat de cursus de mensen moet leren zich in Nederland te redden. En taalcursussen met elkaar vergelijken is bij uitstek iets dat men pas goed kan als men al een inburgeringscursus gehad heeft.

Cursisten zijn tevreden over hun cursus

75 procent van de cursisten is tevreden over de cursus zelf. Hiervan is 5 procent zeer tevreden. De goede omgang met docenten en andere cursisten wordt hierbij vaak als belangrijke factor genoemd.

3. DE DOCENTEN

Voor docenten is er met de nieuwe Wet inburgering veel veranderd. Door de verplichte aanbesteding zijn er nu ook commerciële particuliere taalaanbieders die cursussen geven. Bij de ROC's zijn daardoor honderden docenten ontslagen, waarvan sommigen weer aan de slag zijn gegaan bij commerciële instellingen. De SP wilde weten wat docenten op dit moment vinden van de kwaliteit van de lessen, de lesmaterialen, de arbeidsvoorwaarden voor docenten en hun baanzekerheid.

De enquête voor docenten stond gedurende de maanden oktober en november van 2008 op de SP-website en is ingevuld door 215 docenten. De enquête is na te lezen in de bijlage. 185 enquêtes zijn volledig ingevuld. 60 procent van de ondervraagden werkt in een van de grote steden, 25 procent in een middelgrote gemeente en 15 procent in een kleine gemeente. Twee derde werkt op een ROC en ongeveer een derde bij een particuliere taalaanbieder.

Op grond van de enquête-uitkomsten kan vastgesteld worden dat de marktwerking in de nieuwe wet Inburgering heeft geleid tot verminderde arbeidsvoorwaarden voor docenten. 9 van de 10 docenten vindt dat de marktwerking hun arbeidsmarktpositie negatief heeft aangetast. Dit is een onwenselijke ontwikkeling. Lesgeven, zeker aan cursisten die vaak veel aandacht nodig hebben, is niet iets wat iedereen kan. Door arbeidsvoorwaarden te verslechteren valt te vrezen dat de kwaliteit van de inburgeringscursussen op de lange termijn nog verder onder druk komt te staan.

Te weinig tijd voor het leren van de taal en te veel bureaucratie worden vaak genoemd als voorbeelden van wat er niet goed gaat bij het inburgeringsonderwijs. Zo zijn er volgens docenten te veel instanties nodig voordat een cursist, die zich bij een taalaanbieder gemeld heeft, kan beginnen. Ook de niveauverschillen binnen de klassen zijn een bron van ergernis.

Een opsteker is dat docenten en cursisten elkaars motivatie roemen. De wil om de cursus goed te geven, en te volbrengen is volop aanwezig. Ook de koppeling van theorie en praktijk, middels de zogeheten portfolio's, wordt positief ervaren. Docenten zijn blij met de verplichting van de cursus, omdat dit de inburgeraars veelal uit hun isolement haalt, en vinden de exameneisen helder.

Toch is duidelijk dat voor veel docenten de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs nog lang niet voldoende is. Dat de particuliere taalaanbieders op een aantal punten fors slechter scoren is een teken aan de wand. De marktwerking heeft niet geleid tot kwaliteitsverbetering, maar tot verslechtering van onderwijs dat toch al geen tien met een griffel verdiende. Kwaliteit van onderwijs hoort ten alle tijde voorop te staan. Kwetsbare groepen die al moeite hebben om zich staande te houden, verdienen goede lessen, en een goede begeleiding.

Arbeidsvoorwaarden verslechterd

Wat duidelijk uit de enquête naar voren komt is dat de nieuwe particuliere taalaanbieders hun docenten fors minder arbeidsvoorwaarden bieden. Docenten krijgen veelal minder loon en meestal geen vast contract. De nieuwe Wet inburgering heeft ervoor gezorgd dat vooral docenten op de ROC's vrezden voor hun baan. 40 procent van de 194 docenten (die de betreffende vraag hebben ingevuld) vindt zijn arbeidsvoorwaarden slecht, 29 procent vindt zijn arbeidsvoorwaarden goed en 27 procent is neutraal. 4 procent heeft 'anders' ingevuld, wat in de meeste gevallen betekent dat docenten hun arbeidsvoorwaarden redelijk vinden. Docenten die bij een particuliere instelling werken zijn vaker ontevreden over de arbeidsvoorwaarden dan die bij een ROC werken. (zie tabel 3, bijlage 3, p. 28)

“Docenten zijn goedkoop wegwerppersoneel geworden die onder meestal heel moeilijke omstandigheden hun werk moeten doen.”

Particuliere taalaanbieders bieden slechtere arbeidsvoorwaarden

53 docenten zijn recent van werkgever veranderd. Bijna de helft, 24 docenten, is er na de overstap qua uurloon en/of secundaire arbeidsvoorwaarden op achteruit gegaan. Het overgrote deel, namelijk 21 docenten, maakte de overstap naar een particuliere taalaanbieder, waarmee kan worden vastgesteld dat deze hun docenten structureel minder belonen dan de ROC's doen. (zie tabel 4 en 5, bijlage 3, p. 28)

Geen baanzekerheid bij particuliere taalaanbieders

Docenten die werkzaam zijn op een ROC hebben meestal (80 procent) een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Bij docenten die werkzaam zijn bij een particuliere taalaanbieder is dat slechts 12 procent. Zij hebben meestal een overeenkomst voor een beperkte periode of ze zijn werkzaam als zelfstandige. (zie tabel 6, bijlage 3, p. 28)

Grote onzekerheid over behoud van banen

62 procent van de 196 ondervraagden (die de betreffende vraag hebben ingevuld) is onzeker over het behoud van zijn baan; hiervan is 27 procent zeer onzeker. 71 procent van de docenten die werkzaam zijn bij een ROC is onzeker over het behoud van zijn baan. Docenten die werkzaam zijn bij een particuliere taalaanbieder zijn minder onzeker, hier gaat het om een groep van 49 procent.

“Gekwalificeerde mensen worden aan de kant gezet voor goedkope trainers die geen enkele ervaring hebben met tweede-taalverwerving.”

Flexwerkers vormen gevaar voor kwaliteit

Veel docenten maken zich zorgen over de toestroom van ongekwalificeerd personeel, zo blijkt uit hun antwoorden op de open vragen van de enquête. Volgens hen zijn flexwerkers zonder ervaring nadelig voor de kwaliteit van het onderwijs.

Kwaliteit van het onderwijs nog steeds ondermaats

De nieuwe wet Inburgering is geen impuls voor een kwaliteitsverbetering van het onderwijs geweest, integendeel: 8 op de 10 docenten vindt de kwaliteit verslechterd.

“Marktwerking is een ramp in het onderwijs. Scholen zouden zich bezig moeten houden met lesgeven, zorgen voor de kwaliteit, kennis van docenten up to date houden en onderwijsvernieuwing, in plaats van te moeten zorgen of het voor meer of minder geld kan. Investeren in onderwijs is investeren in de toekomst. Zorgen of het financieel allemaal klopt lijkt me een taak voor de overheid.”

Tevredenheid over leslocaties

Veel docenten zijn tevreden over de locaties waar de cursussen worden aangeboden, maar niet allemaal. Opvallend is dat 1 op de 3 docenten bij een particuliere aanbieder de leslocatie als slecht tot zeer slecht beoordeeld, ten opzichte van 1 op de 9 bij de ROC's. Dat kan een groter probleem worden wanneer er een verdere verschuiving plaatsvindt van ROC's naar particuliere aanbieders van inburgeringscursussen. (zie tabel 7, bijlage 3, p. 29)

Particuliere lesaanbieders bieden mindere kwaliteit lesmateriaal

De docenten oordelen over het algemeen positief over het gebruikte lesmateriaal. Opvallend is dat het aantal docenten dat het lesmateriaal slecht tot zeer slecht vindt bij de particuliere aanbieders hoger is dan bij de ROC's: ruim 1 op de 3 ten opzichte van 1 op de 8 bij de ROC's. (zie tabel 8, bijlage 3, p. 29)

“Door de marktwerking wordt de taalverwerving uitgehold. De cursisten leren alleen wat nodig is voor hun examen. Dit is uiteindelijk voor een echt goede inburgering en eventuele vervolgopleiding niet genoeg.”

Slechte indeling van cursisten op niveau

Grote niveauverschillen in de klas leiden over het algemeen tot slechtere prestaties van de hele klas. Volgens 4 op de 10 docenten verloopt de indeling naar niveau slecht tot zeer slecht. Bij particuliere taalaanbieders is dat zelfs één op de twee. (zie tabel 9, bijlage 3, p. 29)

Keurmerk Inburgeren biedt weinig garantie voor kwaliteit

Slechts 22 procent van de docenten vindt dat het Keurmerk Inburgeren een basisgarantie biedt voor de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs.

“In het Keurmerk staat niet dat men docenten moeten aantrekken, freelance of in loondienst, die bevoegd zijn! Wel van alles over de wc's en vloerbedekking...”

Docenten weten het beter

Wanneer docenten gevraagd wordt hoe ze het inburgeringsonderwijs willen verbeteren, dan zijn terugdraaiing van de marktwerking en beter toezicht op de kwaliteit de meest gehoorde antwoorden. Ook docenten die niet per se de marktwerking willen terugdraaien, zijn van mening dat er meer toezicht moet komen op de kwaliteit van het onderwijs. Dit zou kunnen door een evaluatie van de gemeenten op de gunning, door het toepassen van een keurmerk dat zich sterker op de kwaliteit richt, en door het instellen van een 'inburgeringsinspectie'. Verder moeten gemeenten, om de kwaliteit van het onderwijs te behartigen, gebruik maken van kwaliteitscriteria en moet de inhoud van het inburgeringsonderwijs aan de taalaanbieders overgelaten worden. Als verbeterpunten werden ten slotte ook nog vaak genoemd: het verminderen van het aantal taalaanbieders, een gestructureerde instroom van inburgeraars, het regelen van kinderopvang, en het beter rekening houden met de beperkingen van sommige cursisten zoals analfabetisme, ouderdom en psychische klachten.

“Gemeenten dienen in hun aanbestedingen heldere, gerichte en meetbare kwaliteitscriteria op te nemen, zodat partijen zich inhoudelijk kunnen onderscheiden en de inhoud zwaarder gaat mee wegen bij het gunnen.”

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Uit de enquête blijkt duidelijk dat docenten en cursisten inburgering zeer gemotiveerd zijn. Er zijn gelukkig nog ontzettend veel gedreven docenten met hart voor de zaak en gemotiveerde cursisten die de ‘geschreven’ en ‘ongeschreven’ Nederlandse taal willen leren. Maar tegelijk geven zij aan dat er nog veel moet gebeuren in inburgeringsland. Van goed en voldoende inburgeringsonderwijs is nog geen sprake.

4.1 De cursussen

Zowel docenten als cursisten geven aan dat er in de lessen te weinig tijd is voor het leren van de Nederlandse taal. Een deel van de cursisten vindt het aantal lessen ook onvoldoende. Voorts zijn er te veel niveauverschillen, waardoor het onderwijs niet aansluit bij de individuele behoeften en wensen van cursisten. Ook dit vormt een belemmering voor het leren van de taal. Als positief wordt ervaren het praktijkdeel van het inburgeringsonderwijs, onder andere de portfolio. Daarbij ervaart men dan wel weer problemen met het uitvoeren van de praktijkopdrachten en het vinden van stageplekken. Een ander opvallend punt is dat veel cursisten lessen missen vanwege het ontbreken van kinderopvang en omdat de cursussen niet aansluiten op schooltijden van hun kinderen. Tot slot blijkt de ‘eigen verantwoordelijkheid’ die de Wet Inburgering de cursisten toedicht, niet te werken. Slechts een zeer klein deel van de ondervraagde cursisten heeft vooraf taalaanbieders met elkaar vergeleken.

Onze aanbevelingen:

- **Onderzoek de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs.** Taal is een belangrijke voorwaarde voor participatie, emancipatie en integratie. Dat cursisten de taal belangrijk vinden is dan ook niet verwonderlijk. Dat er bij de inburgeringscursussen te weinig tijd is voor het leren van de taal is zeer zorgelijk, evenals het gemis aan maatwerk. Je kunt hierdoor vraagtekens zetten bij de effectiviteit en kwaliteit van het inburgeringsonderwijs. Dit punt moet gezien het belang van taal nader onderzocht worden.
- **Organiseer cursussen in de buurt en regel kinderopvang.** Dat cursisten lessen missen vanwege problemen met kinderopvang en schooltijden is doodzonde en draagt niet bij aan het leren van de taal en vaardigheden voor deelname aan de Nederlandse samenleving. Regel daarom kinderopvang voor ouders met jonge kinderen. Ook moeten de lessen zoveel mogelijk in de buurt georganiseerd worden, op scholen en voor werkenden op het werk.

4.2 Marktwerking

Docenten vinden dat de geïntroduceerde marktwerking heeft geleid tot een verslechtering van de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs. Het met de Wet Inburgering geïntroduceerde Keurmerk, dat ervoor moet zorgen dat de kwaliteit op peil blijft, biedt volgens docenten geen basisgarantie voor het inburgeringsonderwijs. Ook heeft de marktwerking geleid tot verslechterde arbeidsomstandigheden en veel bureaucratie. Bureaucratie die ten koste gaat van de motivatie van cursisten en docenten.

Docenten constateren ook een verschuiving van gekwalificeerd naar minder gekwalificeerd personeel. Docenten zien de marktwerking als een belemmering voor het doceren, verslechtering van de kwaliteit en toegankelijkheid van onderwijs, en missen toezicht om de toegang en kwaliteit te waarborgen.

Onze aanbevelingen:

- **Draai de marktwerking terug.** Gemeenten stoppen met de aanbesteding. In plaats daarvan moet zij in de buurten en wijken goede inburgeringscursussen organiseren.
- **Verminder de bureaucratie.** De intake van cursisten gebeurt zoveel mogelijk op scholen en door docenten.
- **Stel duidelijke kwaliteitseisen op.** Inburgeringsonderwijs dient onder verantwoordelijkheid te komen van het ministerie van OCW. De onderwijsinspectie dient het toezicht te verzorgen.

BIJLAGE 1 ENQUÊTE INBURGERINGS-CURSISTEN

1. In wat voor een gemeente volgt de cursist zijn/haar cursus?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Grote gemeente (meer dan 100.000 inwoners)
- Middelgrote gemeente (40.000 tot 100.000 inwoners)
- Kleine gemeente (minder dan 40.000 inwoners)

Naam van de gemeente

2. Doet de cursist dit bij een ROC of een particuliere organisatie?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- ROC
- Particuliere organisatie

Naam van de organisatie

Vragen aan de cursist

3. Vindt u het belangrijk om de Nederlandse taal te leren?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Ja (ga naar vraag 4)
- Nee (ga naar vraag 5)
- Ik weet het niet (ga naar vraag 6)

4. Zo ja, waarom vindt u dit belangrijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

✓ Selecteer de toepasselijke opties

- Om mijn kinderen te kunnen helpen
- Om te kunnen werken
- Om een opleiding te kunnen volgen
- Om maatschappelijk actief te kunnen zijn (vrijwilligerswerk)
- Om met anderen te kunnen praten
- Omdat het verplicht is
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

5. Zo nee, waarom vindt u dit niet belangrijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

✓ Selecteer de toepasselijke opties

- Geen tijd, want _____
- Ik spreek al voldoende Nederlands
- Niet nodig, want iedereen in mijn omgeving spreekt dezelfde taal als ik
- Niet nodig, want mijn partner en/of kinderen helpen mij
- Ik ben te oud
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

6. Wat gaat er goed bij de cursussen? (meerdere antwoorden mogelijk)

✓ Selecteer de toepasselijke opties

- Leren van de Nederlandse taal
- Aantal lesuren (in totaal) is voldoende
- Goed lesmateriaal
- Zelfstandig leren (bv. leren op de computer)
- Goede leslocatie
- Faciliteiten (bv. computers en kantine)
- Kinderopvang
- Combinatie van cursus met werk
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

7. Wat gaat er niet goed bij de cursussen? (meerdere antwoorden mogelijk)

✓ Selecteer de toepasselijke opties

- Leren van de Nederlandse taal
- Aantal lesuren (in totaal) is onvoldoende
- Slecht lesmateriaal
- Zelfstandig leren (bv. leren op de computer)
- Slechte leslocatie
- Faciliteiten (bv. computers en kantine)
- Kinderopvang
- Combinatie van cursus met werk
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

8. Indien de cursist kinderen heeft: moet u de les missen om uw kinderen naar school te brengen of op te halen?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Nee
- Ja, soms
- Ja, regelmatig
- Anders, namelijk _____
- Niet van toepassing

Toelichting _____

9. Bent u tevreden over de cursus?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Zeer tevreden
- Tevreden

- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

10. Heeft u vooraf meerdere cursussen met elkaar vergeleken voordat u voor uw huidige cursus koos?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

11. Vindt u de cursus betaalbaar?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet
- Niet van toepassing/Gratis
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

12. Vindt u het examen betaalbaar?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet
- Niet van toepassing/Gratis
- Anders, namelijk _____

Toelichting _____

13. Wilt u op de hoogte gehouden worden van de resultaten van deze enquête?

✓ Kies een van de volgende antwoorden

- Ja
- Nee

14. Zo ja,

Achternaam _____

Tussenvoegsel _____

Voornaam _____

E-mailadres _____

Telefoonnummer _____

BIJLAGE 2 ENQUÊTE INBURGERINGS- DOCENTEN

Gegevens

Achternaam

Tussenvoegsel

Voornaam

E-mailadres

Telefoonnummer

Wilt u op de hoogte gehouden worden van de resultaten van deze enquête?

- Ja
 Nee

1. In wat voor een gemeente bent u werkzaam?

- Grote gemeente (meer dan 100.000 inwoners)
 Middelgrote gemeente (40.000 tot 100.000 inwoners)
 Kleine gemeente (minder dan 40.000 inwoners)
 Momenteel niet werkzaam (ga naar vraag 15)

Naam van de gemeente

2. Bent u werkzaam op een ROC of een particuliere organisatie?

- ROC
 Particuliere organisatie

Naam van de organisatie

3. Bent u voorheen werkzaam geweest op een (andere) ROC?

- Ja
 Nee (ga naar vraag 6)

Toelichting

4. Zo ja, was u bij die andere ROC werkzaam op basis van een vast contract?

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

Toelichting

5. Zijn uw arbeidsvoorwaarden verbeterd na de overstap?

- Ja, mijn uurloon
- Ja, mijn andere arbeidsvoorwaarden
- Ja, mijn uurloon en andere arbeidsvoorwaarden
- Nee, mijn uurloon is er op achteruit gegaan
- Nee, mijn andere arbeidsvoorwaarden zijn er op achteruit gegaan
- Nee, mijn uurloon en andere arbeidsvoorwaarden zijn er op achteruit gegaan
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

6. Wat voor een dienstverband heeft u op dit moment?

- Onbepaalde tijd (vast)
- Bepaalde tijd (tijdelijk)
- Flexcontract
- Anders, namelijk

Toelichting

7. Werkt u fulltime of parttime ?

- Fulltime: 32 uur of meer per week
- Parttime: 16 - 32 uur per week
- Parttime: minder dan 16 uur per week
- Anders, namelijk

Toelichting

8. Onder welke categorie valt uw netto maandsalaris?

- Minder dan €1500
- €1500 – €1750
- €1750 – €2000
- €2000 – €2250
- €2250 – €2500
- Meer dan €2500
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

9. Hoe beoordeelt u uw huidige arbeidsvoorwaarden?

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

10. In hoeverre bent u zeker van het behoud uw eigen baan?

- Zeer zeker
- Zeker
- Neutraal
- Onzeker
- Zeer onzeker
- Ik weet het niet

Toelichting

11. Hoe beoordeelt u de leslocatie?

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

12. Hoe beoordeelt u het lesmateriaal dat u gebruikt?

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

13. Hoe beoordeelt u de ICT-faciliteiten?

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

14. Hoe verloopt de indeling van cursisten naar niveau?

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Ik weet het niet
- Anders, namelijk

Toelichting

15. Bent u het eens of oneens met de volgende stelling: “De marktwerking heeft geleid tot instandhouding of verbetering van de kwaliteit van inburgeringsonderwijs.”

- Eens
- Oneens
- Ik weet het niet

Toelichting | _____

16. Bent u het eens of oneens met de volgende stelling: “De marktwerking heeft instandhouding of verbetering van de arbeidsmarktpositie van docenten met zich mee gebracht.”

- Eens
- Oneens
- Ik weet het niet

Toelichting | _____

17. Bent u het eens of oneens met de volgende stelling: “Het Keurmerk Inburgeren* biedt een basisgarantie voor de kwaliteit van inburgeringsonderwijs.”

- Eens
- Oneens
- Ik weet het niet

* Het Keurmerk Inburgering wordt verleend door Stichting Blik op Werk aan organisaties die voldoen aan bepaalde eisen. Zo wordt in de vrije markt de kwaliteit van inburgeringscursussen gewaarborgd.

Toelichting | _____

18. Wat gaat er volgens u goed met de inburgeringcursussen? (niet verplichte vraag)

Antwoord

--

19. Wat gaat er volgens u niet goed met de inburgeringcursussen? (niet verplichte vraag)

Antwoord

--

20. Wat zou u willen verbeteren en op welke wijze? (niet verplichte vraag)

Antwoord

--

BIJLAGE 3 TABELLEN

Tabellen inzake de enquête voor cursisten

Tabel 1. Waarom vindt u het belangrijk om de Nederlandse taal te leren?		
Om met anderen te kunnen praten	246	82%
Om te kunnen werken	214	72%
Om mijn kinderen te kunnen helpen	141	47%
Om een opleiding te kunnen volgen	115	38%
Om maatschappelijk actief te kunnen zijn	80	27%
Omdat het verplicht is	53	18%
Anders *	41	14%

* Bij "Anders" is er vrijwel altijd "Omdat ik hier woon" ingevuld.

Tabel 2. Wat gaat er niet goed bij de cursussen?		
Aantal lessen (in totaal) is onvoldoende	105	41%
Leren van de Nederlandse taal	85	33%
Kinderopvang	77	30%
Anders*	61	24%
Combinatie van cursus met werk	53	21%

* Bij het antwoord 'anders' werden de volgende punten het vaakst genoemd: uitval van lessen door afwezigheid van docenten, niveauverschillen tussen cursisten in de klas, het ontbreken van stagemogelijkheden, problemen met het opstellen van de portfolio en de duur van de cursus werd als te kort ervaren.

Tabellen inzake de enquête voor docenten

Tabel 3. Hoe beoordeelt u uw huidige arbeidsvoorwaarden?					
	Totaal	ROC		Particulier	
Goed	23%	39	32%	5	7%
Zeer goed	6%	7	6%	4	5%
Neutraal	27%	32	26%	20	28%
Slecht	31%	30	25%	31	43%
Zeer slecht	9%	11	6%	7	10%
Anders	4%	3	2%	5	7%

Tabel 4. Zijn uw arbeidsvoorwaarden verbeterd na de overstap?		
Ja, mijn uurloon	9	17%
Ja, mijn andere arbeidsvoorwaarden	4	7.5%
Ja, mijn uurloon en andere arbeidsvoorwaarden	3	6%
Nee, mijn uurloon is er op achteruit gegaan	4	7.5%
Nee, mijn andere arbeidsvoorwaarden zijn er op achteruit gegaan	7	13%
Nee, mijn uurloon en andere arbeidsvoorwaarden zijn er op achteruit gegaan	13	24%
Ik weet het niet	1	2%
Anders	12	23%

Tabel 5. Zijn uw arbeidsvoorwaarden verbeterd na de overstap? (onderscheid ROC en particulier)					
	Totaal	ROC		Particulier	
Ja, ik ben er op vooruit gegaan	31,5%	12	66%	4	11%
Nee, ik ben er op achteruit gegaan	44,5%	3	17%	21	60%
Ik weet het niet	1%	-		1	3%
Anders	23%	3	17%	9	26%

Tabel 6. Wat voor een dienstverband heeft u op dit moment?					
	Totaal	ROC		Particulier	
Onbepaalde tijd	55%	98	80%	9	12%
Bepaalde tijd	18%	7	6%	29	39%
Flexcontract	6%	4	3%	7	10%
Anders	21%	13*	11%	29**	39%

* docenten zijn momenteel niet werkzaam of docenten hebben een vast contract maar dit zal binnenkort beëindigd worden of worden omgezet in een tijdelijk contract.

** docenten zijn voornamelijk zelfstandigen.

Tabel 7. Hoe beoordeelt u de leslocatie?

	Totaal	ROC		Particulier	
Goed	46%	64	75%	20	29%
Zeer goed	9%	7	6%	9	13%
Neutraal	22%	25	22%	15	22%
Slecht	16%	11	10%	18	26%
Zeer slecht	3,5%	1	1%	5	7%
Anders	3,5%	4	4%	2	3%

Tabel 8. Hoe beoordeelt u het lesmateriaal dat u gebruikt?

	Totaal	ROC		Particulier	
Goed	42%	58	52%	17	25%
Zeer goed	9%	8	7%	8	12%
Neutraal	23%	24	22%	17	25%
Slecht	18%	12	11%	21	31%
Zeer slecht	3%	1	1%	4	6%
Anders	5%	8	7%	1	1%

Tabel 9. Hoe verloopt de indeling van cursisten naar niveau?

Zeer goed	10	6%
Goed	32	18%
Neutraal	61	33%
Slecht	56	31%
Zeer slecht	20	11%
Ik weet het niet	2	1%

SP

www.sp.nl

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T. 010 243 55 55
F. 010 243 55 66